

Cauza C-393/19**Rezumatul cererii de decizie preliminară întocmit în temeiul articolului 98 alineatul (1) din Regulamentul de procedură al Curții de Justiție****Data depunerii:**

21 mai 2019

Instanța de trimitere:

Apelativen sad – Plovdiv (Bulgaria)

Data deciziei de trimitere:

16 mai 2019

Inculpat:

OM

Alte părți din procedură:

Okrazhna prokuratura – Haskovo

Apelativna prokuratura – Plovdiv

Obiectul procedurii principale

Apelul formulat de apărare împotriva hotărârii penale pronunțate în cadrul procedurii oficiale nr. 709/18 de către Okrazhen sad – Haskovo (Tribunalul Regional din Haskovo) prin care inculpatul OM a fost condamnat pentru contrabandă calificată, în măsura în care în hotărâre a fost dispusă confiscarea în favoarea statului a mijlocului folosit la săvârșirea infracțiunii.

Obiectul și temeiul juridic al cererii de decizie preliminară

Interpretarea articolului 17 alineatul (1) și a articolului 47 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene.

Cererea este formulată în temeiul articolului 267 primul paragraf litera (b) TFUE.

Întrebările preliminare

1) Articolul 17 alineatul (1) din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene trebuie interpretat în sensul că se opune unei reglementări naționale precum cea prevăzută la articolul 242 alineatul (8) din Nakazatelen kodeks (Codul penal) (NK) al Republicii Bulgaria, potrivit căreia mijlocul de transport utilizat pentru săvârșirea contrabandei calificate, aparținând unei terțe persoane care nu cunoștea și nici nu ar fi trebuit sau nu ar fi putut să cunoască faptul că angajatul său săvârșește infracțiunea, trebuie confiscat în favoarea statului, pentru motivul că această reglementare afectează echilibrul dintre interesul general și necesitatea protejării dreptului de proprietate?

2) Articolul 47 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene trebuie interpretat în sensul că se opune unei reglementări naționale precum cea prevăzută la articolul 242 alineatul (8) din NK, potrivit căreia un mijloc de transport aflat în proprietatea unei persoane care nu este cea care a săvârșit fapta poate fi confiscat fără a fi garantat accesul direct al proprietarului la justiție pentru a-și susține punctul de vedere?

Legislația și jurisprudența Uniunii Europene

Articolele 17 și 47 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene

Considerentul (33) al Directivei 2014/42/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 3 aprilie 2014 privind înghețarea și confiscarea instrumentelor și produselor infracțiunilor săvârșite în Uniunea Europeană

Legislația națională

Articolele 242, 37, 44 și 53 din Nakazatelen kodeks (Codul penal) (NK)

Articolul 111 alineatul (1) din Nakazatelno-Protsesualen kodeks (Codul de procedură penală) (NPK)

Articolul 108 din Zakon za sobstvensta (Legea privind proprietatea) din 1951

Potrivit articolului 242 alineatul (8) din NK, mijlocul de transport care a fost utilizat pentru transportul mărfurilor de contrabandă este confiscat în favoarea statului chiar dacă acesta nu se află în proprietatea autorului infracțiunii, cu excepția cazului în care valoarea sa nu corespunde în mod evident gravității infracțiunii.

Instanța de trimitere arată că, potrivit dreptului bulgar, confiscarea mijlocului folosit la săvârșirea infracțiunii de contrabandă calificată este prevăzută ca o consecință obligatorie a săvârșirii infracțiunii, fără să se țină seama în proprietatea cui se află mijlocul folosit la săvârșirea infracțiunii. Această confiscare nu reprezintă o sancțiune, ci consecința faptului că mijlocul confiscat a servit la

săvârșirea contrabandei. Astfel, deși confiscarea este o măsură cauzatoare de prejudicii, aceasta nu constituie o pedeapsă în temeiul dreptului penal bulgar. Ea nu poate fi asimilată cu pedeapsa confiscării, întrucât aceasta constituie exproprierea bunurilor autorului unei infracțiuni.

De asemenea, trebuie remarcat că dispoziția specială prevăzută la articolul 242 alineatul (8) din NK privind confiscarea mijloacelor de transport reprezintă o excepție de la regula generală prevăzută la articolul 53 alineatul (1) din NK, potrivit căreia mijloacele folosite la săvârșirea infracțiunilor pot fi confiscate numai atunci când acestea aparțin autorului infracțiunii. Dispoziția prevăzută la articolul 242 alineatul (8) din NK cuprinde domeniul confiscării în favoarea statului într-o manieră vădit mai amplă decât dispoziția fundamentală prevăzută la articolul 53 alineatul (1) din NK.

Noțiunea „mijloc folosit la săvârșirea infracțiunii” este definit în jurisprudența cu caracter obligatoriu a Republicii Bulgaria. Conform deciziei de interpretare nr. 84/01.12.1960 pronunțată de Plenul Secției penale a Varhoven sad (Curtea Supremă) în cauza penală nr. 78/1960, au „servit” săvârșirii unei infracțiuni bunurile care au fost folosite în mod efectiv la săvârșirea acesteia. Principiul în cauză a fost dezvoltat în ordonanța nr. 11/1971 pronunțată de Plenul fostului Varhoven sad în cauza penală nr. 8/1971. Potrivit acesteia, bunurile au servit la săvârșirea infracțiunii „dacă acestea au fost folosite în mod direct și nemijlocit ca instrument sau ca mijloc de realizare a elementelor constitutive ale unei infracțiuni cu intenție”. Astfel, mijlocul folosit la săvârșirea infracțiunii este diferit față de obiectul infracțiunii, întrucât acesta se referă la bunuri care, într-o situație concretă, servesc la executarea unei activități infracționale. Mijlocul folosit la săvârșirea infracțiunii este un bun numai dacă are legătură directă cu acțiunea de săvârșire a faptei, iar nu cu alte elemente ale acesteia. În primul rând, este vorba despre cazuri precum cel de față în care acțiunea de săvârșire a faptei, ca atare, are loc prin utilizarea unui mijloc de transport. Aceasta este situația în speță, întrucât acțiunea de săvârșire a faptei constă într-un transport efectiv de mărfuri peste graniță.

Prezentare succintă a situației de fapt și a procedurii

- 1 În luna iulie 2018, inculpatul OM lucra pentru societatea turcă de transport „Plastnak Nakliat Turizam Sanayi Ve Tidzharet Anonim Shirketi”. El desfășura transporturi internaționale cu un autotren alcătuit dintr-un autotractor marca „Mercedes” și o remorcă cuplată marca „Tirsan”.
- 2 La 11 iulie 2018, acesta trebuia să pornească în următoarea sa cursă din orașul Istanbul din Turcia către orașul Delmenhorst din Republica Federală Germania pentru a transporta pastă de alune. În zilele anterioare plecării, el a fost contactat de o persoană necunoscută care i-a propus ca, în schimbul unei plăți, să transporte în Germania, prin contrabandă, 2 940 de monede antice. Inculpatul a acceptat și a preluat monedele. Acestea aveau o greutate totală de 24,850 kg și erau dispuse în

trei sticle de Coca-Cola din plastic, cu volum de 1,5 l, a căror parte superioară a fost tăiată. Pentru a ascunde conținutul sticlelor, acestea au fost înfășurate cu pânză neagră și bandă adezivă. Inculpatul a introdus cele trei sticle în compartimentul dispus în serie sub scaunul conducătorului auto, fiind destinat pentru bagaje, scule și alte accesorii. Compartimentul consta într-un dulap cu o ușă acționată prin apăsarea unei taste de la scaunul conducătorului auto (tasta era accesibilă numai din interiorul cabinei).

- 3 Inculpatul a ascuns în compartiment sticlele cu monede, între patru plăci și apărătoare din plastic pentru geamul auto și nu a informat nicio persoană cu privire la planul său de săvârșire a unei infracțiuni.
- 4 În dimineața zilei de 12 iunie 2018, acesta a traversat fără probleme punctul de trecere a frontierei turce „Kapakule” și a intrat pe teritoriul Republicii Bulgaria prin punctul de trecere a frontierei „Kapitan Andreevo”. La acest ultim punct de trecere a frontierei, inculpatul s-a înscris pe culoarul „Intrare autocamioane”, în vederea controlului vamal și de frontieră.
- 5 În acel moment, la linia de control își desfășura activitatea lucrătorul vamal și martorul DM. Acesta a efectuat un control de rutină al autotrenului și al mărfii în cadrul căruia i-a solicitat conducătorului auto să deschidă compartimentul. Inculpatul a făcut acest lucru, iar martorul a descoperit sticlele. La întrebarea lucrătorului vamal privind conținutul sticlelor, inculpatul a răspuns că în acestea se aflau piese de schimb pentru autovehicule. Lucrătorul vamal a decis să examineze temeinic sticlele și a tăiat una dintre ele. În interior, lucrătorul vamal a descoperit monedele. Acesta a suspectat că este vorba despre o valoare cultural-istorică și a solicitat un expert de la muzeul regional de istorie care a confirmat această ipoteză.
- 6 Monedele antice, autotractorul, remorca, cheia de contact și certificatul de înmatriculare au fost puse sub sechestru, ca probe materiale. Autotrenul a fost examinat în mod corespunzător, fotografiat, evaluat de un expert pentru stabilirea valorii, fiind ulterior reținut.
- 7 Expertiza arheologică și numismatică dispusă, care nu este contestată de părți, a arătat că toate monedele sunt autentice și reprezintă obiecte arheologice. Este vorba despre un depozit de o valoare extraordinară pentru științele istorice, și anume o comoară în monede. Întrucât monedele reprezintă o comoară, acestea au o valoare ridicată atât din punct de vedere științific, cât și pentru expoziții. Prin urmare, fiecare monedă a fost estimată la 25 BGN. Valoarea totală a tuturor monedelor a fost stabilită la 73 500 BGN.
- 8 În concluziile irefutabile ale expertizei asupra mărfurilor, valoarea autotractorului marca „Mercedes” cu care fuseseră transportate monedele, a fost stabilită la 81 529,50 BGN, iar cea a remorcii cuplate, marca „Tirsan”, la 23 721,25 BGN.
- 9 Procedura în fața primei instanțe a avut loc în lipsa inculpatului. Apărarea nu a solicitat nici audierea de martori, nici utilizarea de documente și nici nu a

contestat faptele expuse în rechizitoriul prin care a fost inițiată procedura judiciară. Această situație corespunde celei reținute de instanță. În rechizitoriu nu s-a menționat în mod explicit că societatea proprietară a autotractorului nu are nicio legătură cu infracțiunea (acest aspect nu este indicat nici în motivarea instanței de fond). Cu toate acestea, din expunerea faptelor reținute reiese că nu exista o astfel de legătură.

- 10 În cadrul anchetelor precontencioase, directorul general al societății proprietare a autotractorului în litigiu a fost informat cu privire la procedură și l-a mandatat pe avocatul Dimitar Sladov să îl reprezinte în legătură cu reținerea autotractorului pus sub sechestru ca probă. În cadrul procedurii precontencioase, avocatul Sladov a solicitat predarea autotractorului și a remorcii. Cererea de predare a autotractorului a fost respinsă de procurorul de investigație și, în urma unei contestații, de instanța de fond.
- 11 În concluziile prezentate în fața instanței de fond, avocatul Ivanov nu a susținut nici nevinovăția clientului său și nici achitarea. Acesta a solicitat să se aplice o pedeapsă mai blândă și să nu se aplice articolul 242 alineatul (8) din NK. El a susținut, pentru prima dată, că această prevedere și prevederile sus-menționate sunt contrare dreptului Uniunii.
- 12 Prin hotărârea penală nr. 13/22.03.2019 pronunțată de Okrazhen sad – Haskovo în cadrul procedurii oficiale nr. 709/18, inculpatul a fost condamnat pentru o infracțiune în temeiul articolului 242 alineatul (1) litera (e) din NK, contrabandă calificată cu o comoră în monede a cărei valoare întrunește criteriul „în proporție semnificativă”. Acesta a fost condamnat la o pedeapsă principală de trei ani de închisoare și la o pedeapsă accesorie cu amendă în cuantum de 20 000 BGN. Executarea pedepsei principale a fost suspendată timp de patru ani de la data la care hotărârea produce efecte. Monedele care au făcut obiectul infracțiunii au fost confiscate în favoarea statului în temeiul articolului 242 alineatul (7) din NK. În temeiul articolului 242 alineatul (8) din NK a fost confiscat în favoarea statului și autotractorul în litigiu care a servit ca mijloc de transport al mărfurilor de contrabandă. Remorca, care nu s-a aflat în legătură directă cu transportul, a fost predată proprietarului său, societatea turcă.

Principalele argumente ale părților din procedura principală

- 13 În cererea de apel se arată că confiscarea autotractorului ar fi încălcat, de asemenea, dreptul la apărare al inculpatului. Aceasta ar constitui o încălcare a dispozițiilor Convenției europene pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (denumită în continuare „Convenția”), a Protocolului adițional la Convenție, a Cartei drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (denumită în continuare „carta”), precum și a Regulamentului (UE) nr. 952/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 9 octombrie 2013 de stabilire a Codului vamal al Uniunii.

- 14 În cadrul procedurii orale, avocatul Ivanov a confirmat calea de atac și a prezentat argumente noi în susținerea tezei potrivit căreia confiscarea mijlocului de transport aflat în proprietatea altei persoane decât clientul său nu a fost dispusă în mod legal. Acesta susține că confiscarea încalcă, de asemenea, cerințele Directivei 2014/42 care invocă Convenția și jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului (CEDO). În plus, confiscarea nu este conformă nici cu cerința prevăzută la articolul 5 din Convenția privind spălarea banilor, urmărirea, sechestrarea și confiscarea bunurilor obținute prin săvârșirea unor infracțiuni, potrivit căreia persoanele în cauză ar trebui să dispună de căi de atac eficiente pentru a-și proteja drepturile. De asemenea, avocatul Ivanov își menține cererea specială adresată instanței de apel de a sesiza Curtea de Justiție a Uniunii Europene cu o cerere de pronunțare a unei decizii preliminare, în scopul examinării încălcării invocate a prevederilor specifice ale dreptului Uniunii.
- 15 Prokuror ot Apelativna prokuratura – Plovdiv (procurorul Parchetului de pe lângă Curtea de Apel din Plovdiv) solicită respingerea cererii speciale, întrucât nu este necesară o interpretare a dreptului Uniunii. Confiscarea dispusă de Okrazhen sad – Haskovo a mijlocului de transport cu care a fost transportată comoara de contrabandă trebuie să fie confirmată de instanța de apel, întrucât aplicarea articolului 242 alineatul (8) din NK nu a făcut niciodată obiectul unui litigiu sau al unor divergențe în jurisprudența bulgară. Procurorul invocă hotărâri ale Varhoven kasatsionen sad (Curtea Supremă de Casație) a Republicii Bulgaria care au evidențiat că confiscarea trebuie să aibă loc în mod obligatoriu ca o consecință a săvârșirii contrabandei, indiferent dacă bunul confiscat se află în proprietatea autorului infracțiunii sau a unui terț de bună-credință. Varhoven kasatsionen sad a Republicii Bulgaria a consacrat o jurisprudență în materie de procedură privind infracțiunile prevăzute la articolul 242 din NK în care nu a fost constatată nicio încălcare a principiului echilibrului dintre diferitele interese vizate, prevăzut în legislația Uniunii invocată de avocatul Ivanov. Faptul că proprietarul mijlocului de transport a fost privat de utilizarea acestuia constituie o consecință legitimă și proporțională a infracțiunii. Fiecare stat membru are posibilitatea de a dispune o astfel de confiscare în interesul general.

Prezentare succintă a motivării trimiterii preliminare

- 16 Obținerea unui răspuns cu privire la sensul și la conținutul legislației relevante a Uniunii este esențial pentru soluționarea corectă a procedurii judiciare penale în curs. Dispoziția prevăzută la articolul 242 alineatul (8) din NK este clară și nu necesită interpretare: instanța este obligată să confişte mijlocul folosit la săvârșirea contrabandei calificate, indiferent care ar fi proprietarul acestuia. Această prevedere datează dintr-o perioadă în care legislația comunitară nu era încă obligatorie pentru Bulgaria și este posibil să nu fie conformă cu unele dispoziții ale Uniunii. Mai precis, este posibil ca aceasta să nu fie conformă cu articolul 17 alineatul (1) și cu articolul 47 din cartă. În opinia instanței de apel, faptul că mijlocul de transport care a servit la transportul mărfurilor de contrabandă în sensul articolului 242 din NK este confiscat în favoarea statului în temeiul

articolului 242 alineatul (8) din NK chiar și atunci când acesta nu se află în proprietatea autorului infracțiunii poate determina o neconcordanță între interesul unui terțe persoane – care nu a participat în niciun fel la infracțiune și care nu are nicio legătură cu aceasta – și interesul statului de a confisca bunul acestei persoane, întrucât fusese folosit în scopul săvârșirii infracțiunii. De asemenea, faptul că legislația națională nu prevede nicio procedură de audiere a proprietarului mijlocului folosit la săvârșirea infracțiunii, poate conduce la o încălcare a cerinței prevăzute la articolul 47 din cartă (care reia cerința prevăzută la articolul 6 din Convenție), potrivit căreia trebuie asigurate căi de atac eficiente care să includă în mod obligatoriu accesul direct la justiție.

- 17 Un indiciu potrivit căruia legislația națională a Republicii Bulgaria nu este compatibilă cu dispozițiile invocate ale dreptului Uniunii este reprezentat de Hotărârea din 13 octombrie 2015, pronunțată de Secția a patra a CEDO, *ŪNSPED PAKET SERVIŠI SAN. VE TIC. A. Ő. împotriva Bulgariei* (cererea nr. 3503/2008). În cadrul acesteia este tratat cazul unui autocamion aflat în proprietatea unei societăți înregistrate în Republica Turcia, care a fost confiscat în Republica Bulgaria în temeiul articolului 242 alineatul (8) din NK. În această hotărâre se constată că confiscarea încalcă articolul 1 din Protocolul adițional la Convenție, al cărui conținut coincide cu cel al articolului 17 alineatul (1) din cartă cu privire la dreptul de proprietate. În hotărâre se mai adaugă că proprietarii autocamionului i-a fost refuzat accesul la justiție. Articolul 47 din cartă garantează accesul la justiție ca mijloc de protecție jurisdicțională efectivă. În hotărârea CEDO se arată că absența unei proceduri în care persoana în cauză să își poată susține punctul de vedere ar conduce la imposibilitatea autorităților statale de a verifica proporționalitatea confiscării, ceea ce, la rândul său, ar conduce la imposibilitatea menținerii unui „echilibru” între toate interesele în cauză. Se subliniază faptul că acest echilibru depinde de numeroși factori, printre care se numără comportamentul proprietarului. În consecință, autoritățile naționale ar fi trebuit să țină seama de gradul de vinovăție sau de diligență cu privire la bunul confiscat sau, cel puțin, de raportul dintre comportamentul manifestat și infracțiune. S-a constatat că societatea în cauză a trebuit să suporte o sarcină individuală și excesivă; în acest context se invocă Hotărârea din 23 septembrie 1982, *Sporrong și Lönnroth împotriva Suediei* (seria A, nr. 52, §§ 69-73).
- 18 Instanța de trimitere consideră oportun să citeze un fragment din Hotărârea CEDO din 24 octombrie 1986, *Agosi împotriva Regatului Unit* (cererea nr. 9118/80, seria A, nr. 108), care precizează: „Pentru a fi legitimă confiscarea în temeiul articolului 1 alineatul (2) din Protocolul adițional la Convenție, este suficient [ca] statul să fi menținut un echilibru între interesele publice și cele ale persoanei în cauză [...]. Menținerea unui echilibru depinde de numeroși factori; în acest sens, comportamentul proprietarului bunului, inclusiv gradul de vinovăție sau de diligență pe care acesta le-a manifestat, reprezintă doar un element din numeroasele circumstanțe care trebuie luate în considerare. În consecință, chiar dacă articolul 1 alineatul (2) nu prevede nicio cerință explicită de natură procedurală, [CEDO] trebuie să aibă în vedere aspectul dacă procedurile aplicabile în speță permit, printre altele, să se țină seama în mod adecvat de gradul

de vinovăție sau de diligență al societății reclamante sau, cel puțin, de raportul dintre comportamentul societății și infracțiune [...]. De asemenea, este necesar să se stabilească dacă procedurile în cauză ofereau societății reclamante o posibilitate adecvată de a-și susține punctul de vedere în fața autorităților competente”.

- 19 De asemenea, trebuie avut în vedere considerentul (33) al Directivei 2014/42. Potrivit acestuia, este necesar să se prevadă garanții și căi de atac specifice pentru a garanta, de asemenea, respectarea drepturilor fundamentale ale terților care nu fac obiectul urmăririi penale. În continuare se precizează că aceste garanții includ dreptul de a fi ascultat pentru terții care pretind că sunt proprietarii bunurilor confiscate.
- 20 Din aceste motive, secția sesizată a instanței consideră că problema semnificației și a aplicabilității celor două dispoziții din cartă amintite, precum și cea a unei eventuale neîndepliniri a cerințelor acestor dispoziții de către reglementarea națională de la articolul 242 alineatul (8) din NK privind confiscarea mijlocului folosit la săvârșirea contrabandei calificate, prezintă o importanță directă (ca precedent) pentru soluționarea corectă atât a prezentei cauze, cât și a altor cauze având același obiect.